

Darnus visuomenės sveikatos vystymasis savivaldos lygmenyje: Klaipėdos miesto savivaldybės atvejis

Rožė Perminienė

Klaipėdos miesto savivaldybės Sveikatos apsaugos skyriaus vedėja,
Nacionalinės sveikatos tarybos narė

“...Investavimas į sveikatos sektorių ir beveik išimtinai tik į asmens sveikatos priežiūrą, nepajungiant visų socialinės-ekonominės sąrangos sektorių, iš principo negali ženkliau pagerinti nacionalinių sveikatos rodiklių.“

Šaltinis: Grabauskas V., 2009. Visuomenės sveikatos reformos poreikis. Sveikatos politika ir valdymas. Mykolo Romerio universitetas, 2009, Nr. 1(1), 23-43 p.

Sveikata laikoma esminiu žmogaus gerovės komponentu, žmogaus teise, globaliu visuomenės gėriu bei yra svarbi socialiniam teisingumui užtikrinti.

Visuminis požiūris į visuomenės sveikatą rodo glaudžias sąsajas su darnaus vystymosi koncepcija ir principais.

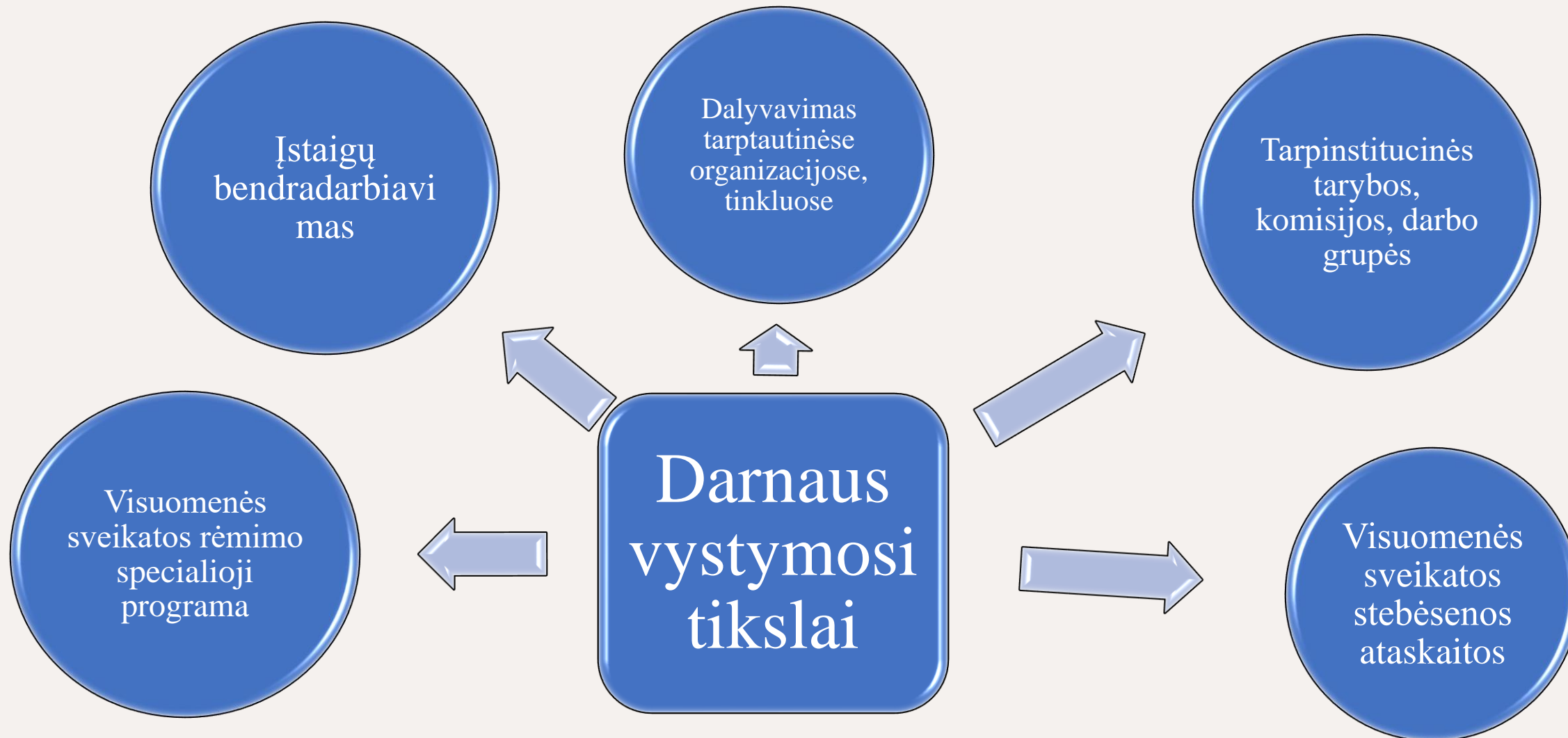

Daugiakomponentis poveikis į sveikatą reikalauja kombinuotų, tarpsektorinių ir koordinuotų veiksmų.

Šiuolaikinė sveikatos priežiūros koncepcija labai didelį dėmesį ir vaidmenį skiria socialinių partnerių ir visuomenės įtraukimui į su sveikata susijusių klausimų sprendimą, **ypač vietos (savivaldybių) lygmeniu.**

Darnaus visuomenės sveikatos vystymosi „įrankiai“ Klaipėdos miesto savivaldybėje

Klaipėdos miesto savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa (I)

Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa yra pagrindinis savivaldybių visuomenės sveikatos programų rengimo ir įgyvendinimo finansavimo šaltinis.

Šios programos tikslas – įgyvendinant Klaipėdos sveiko miesto siekius, formuoti Klaipėdos miesto gyventojų visuminį sveikatos supratimą, skatinant laikytis sveikos gyvensenos principų, didinant sveikatos raštingumą ir stiprinant asmeninę atsakomybę už savo sveikatą.

Uždaviniai:

1. Vykdyti sveikos gyvensenos žinių sklaidimą bei sveikatos mokymus gyventojams;
2. Didinti sveikatos raštingumą;
3. Skatinti sveikatą saugančius ir stiprinančius įgūdžius bei įpročius;
4. Stiprinti asmeninę žmogaus atsakomybę už savo ir kitų sveikatą.

Klaipėdos miesto savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa (II)

Kasmet analizuojant bendrojo sergamumo duomenis savivaldybėje ir parenkant Programos priemones *užtikrinamos sąsajos* tarp bendrojo sergamumo rodiklių ir lėšų paskirstymo su šiais rodikliais susijusioms problemoms spręsti.

Programos prioritetinės sritys vykdomos:

- nuosekliai *ilgą laiko tarpą*;
- konkrečios priemonės *užtikrina daugialypių sveikatai įtakos turinčių veiksnių* (socialinių (lėtinės neinfekcinės ligos), biologinių (užkrečiamos ligos), fizinių aplinkos (triukšmas, saugi aplinka)) *integralumą*;
- užtikrinimas *vienodų sąlygų sudarymo visų kartų* ir tos pačios kartos atstovams principas;
- įgyvendinamas *socialinių partnerių dalyvavimo* principas.

Programos prioritetinės sritys
Užkrečiamųjų ligų prevencija
Vaikų sveikatos gerinimas
Saugios bendruomenės organizavimas ir užtikrinimas
Sveikos gyvensenos formavimas
Klaipėdos miesto gyventojų (visuomenės) informavimas sveikatos klausimais

Klaipėdos miesto savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa (III)

Programos lėšų finansavimo šaltiniai:

1. Savivaldybės biudžeto asignavimai.
2. Savanoriškos fizinių ir juridinių asmenų įmokos.
3. *20 procentų savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų;*
4. Kitos teisėtai įgytos lėšos.

Atsakomybės („teršėjas moka“) principas, pagal kurį teršėjas turi sumokėti už žmonių sveikatai ir aplinkai padarytą žalą. Jis įteisinamas per nustatytą finansavimo mechanizmą.

*Vienam gyventojui skirtos Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios
programos lėšos (Eur) 2019-2022 m.*

2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1,15	1,19	1,44	1,43

Dalyvavimas tarptautinėse organizacijose, tinkluose (I)

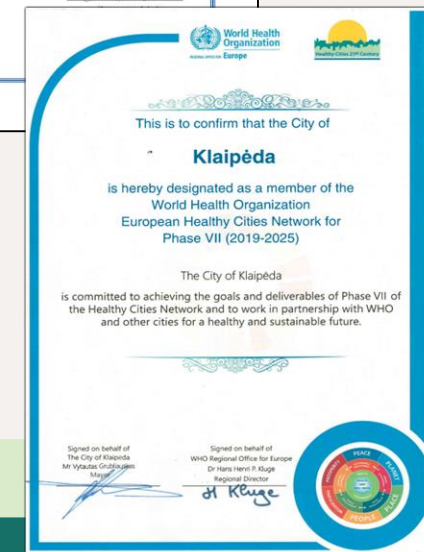
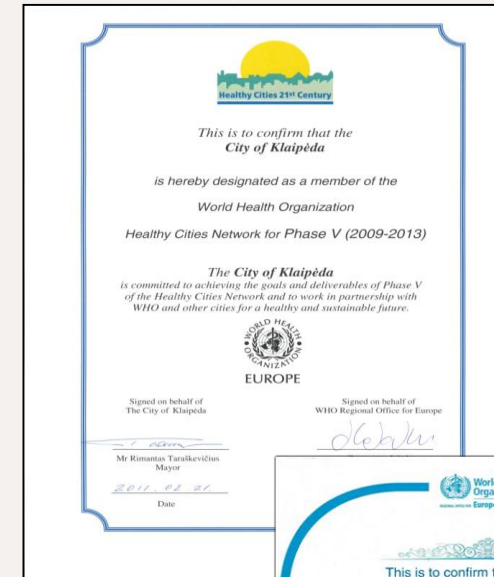
Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos **2010 m.** liepos 2 d. sprendimu Nr. T2-162 **Klaipėdos miestas įstojo į PSO Europos nacionalinį sveikų miestų tinklą.**

Dalyvauta V fazėje (2010-2013), VI fazėje (2014-2018).

Jų metu dalyvauta tarptautiniuose projektuose, atliktas informacijos apie Klaipėdos regioną publikavimas PSO Sveikų regionų tinklo kataloge, dalyvauta tarptautinėse konferencijose ir pristatytos Klaipėdos miesto veiklos. 2012 m. Klaipėdoje suorganizuota tarptautinė konferencija „Sveikas miestas: iššūkiai ir galimybės“, 2018 m. Klaipėdos miestui buvo suteiktas Europos sporto miesto titulas.

Toliau aktyviai tęsiama narystė VII fazėje (2019-2025), vykdam tarptautinius projektus, dalyvaujant renginiuose ir gerųjų patirčių pasidalinime su tarptautiniais partneriais, apjungiant atskirus mieste veikiančius sektorius bendram tikslui „sveikata visuose lygmenyse ir sektoriuose“.

„Klaipėdos miesto savivaldybės tarpinstitucinio bendradarbiavimo priemonių planas: PSO Europos sveikų miestų tinklo X fazės veiklos kryptių įgyvendinimas“ – sutelkia visus sektorius ir mieste esančias įstaigas bendrai veiklai.

Dalyvavimas tarptautinėse organizacijose, tinkluose (II)

Europos miestai prieš narkotikus (European cities against drugs – ECAD)

Projekto „Jaunimo planeta – narkomanijos prevencijos programa“ (angl. „Planet Youth – A Drug Prevention Program“) tyrimai Klaipėdoje pradėti vykdyti 2006 metais, toliau 2008, 2012, 2014, 2016, 2019, 2022 m.

Baltijos miestų sąjunga (Union of the Baltic cities - UBC)

Tarptautinė vietos valdžios institucijų organizacija aplinkosaugos klausimais (Local Authorities International Environmental Organisation „Kommunenenes Internasjonale Miljøorganisasjon – KIMO)

Eurocities

Asociacija „Baltijos kruizai“ (Cruise Baltic)

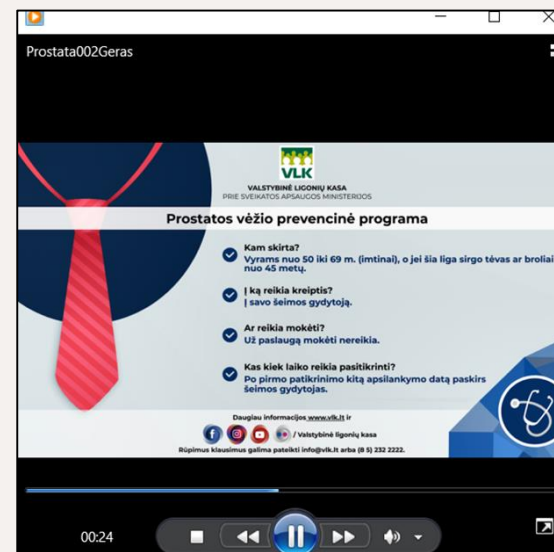
Asociacija „Baltic Sail“

Įstaigų (ASPI ir VSB) bendradarbiavimas

- Sveikatos stiprinimo programa, skirta širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai;
- Nuolatinė informacijos sklaida apie valstybines prevencines programas, finansuojamas PSDF;
- Papildomos bendradarbiavimo sutartys su ASPI;

- Pirminių ASPI ir visuomenės sveikatos biurų įtrauktis (*reformos kontekste*)

Bendruomenės sveikatos taryba - formuoja ir koordinuoja visuomenės *sveikatos politiką savivaldybės teritorijoje, siekiant įgyvendinti sveiko miesto principus.*

Sveikatos tarybą sudaro ne daugiau kaip 15 narių:

- 1/3 Klaipėdos miesto savivaldybės paskirtų asmenų,
- 1/3 savivaldybės įmonių, įstaigų ir organizacijų atstovų,
- 1/3 visuomeninių organizacijų, ginančių visuomenės sveikatos interesus, atstovų.

Darnaus vystymosi strategijos integravimo principas, skatinantis veiksmų integralumą, įteisintas bendruomenės sveikatos tarybos nuostatuose, nusakančius bendruomenės tarybos narių atsakomybes nustatant esmines sprendimų reikalaujančias visuomenės sveikatos sritis bei VSRSP finansavimo prioritetus.

Socialinių partnerių dalyvavimo principas, skatinantis stiprinti socialinį dialogą, tarpsektorinį bendradarbiavimą ir bendrą atsakomybę yra įgyvendinamas per sudarytą bendruomenių sveikatos tarybą.

Tarpinstitucinės tarybos, komisijos, darbo grupės (II)

- Narkotikų kontrolės komisija;
- Senjorų taryba;
- Akademinų reikalų taryba;
- Bendruomeninių organizacijų taryba;
- Jaunimo reikalų taryba;
- Neįgaliųjų reikalų taryba;
- Nevyriausybinų organizacijų taryba;
- Socialinės paramos taryba;
- Sporto taryba;
- Šeimos taryba;
- Švietimo taryba;
- Materialinės paramos teikimo komisija;
- Neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimo komisija;
- Nuolatinė darbo grupė triukšmo valdymo problemoms Klaipėdos mieste nagrinėti;
-

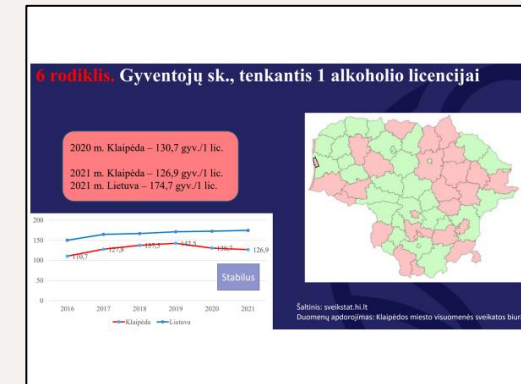

Visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita parengta vykdant Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymą ir Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488, kurie *įpareigoja Savivaldybės administracijos direktorių organizuoti savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos projekto pristatymą savivaldybės tarybai bei pateikti Higienos institutui Savivaldybės tarybos patvirtintą savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą.*

Sudaroma galimybė visoms institucijoms savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos duomenis naudoti jų valdymo sprendimams įvertinti, planuoti ir pagrįsti bei savo veiklos priemonėmis prisidėti prie Savivaldybės plėtros plano siekinių, strateginio veiklos plano priemonių įgyvendinimo, gerinant visuomenės sveikatą.

Siekiant gerinti sveikatos stebėsenos rodiklius, parengtas ir vykdomas *papildomas* Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2021 m. vasario 21 d. sprendimu Nr. T2 – 48 patvirtintas *Klaipėdos miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2019 metų ataskaitos rodiklių gerinimo planas su jame numatytomis priemonėmis 2021–2023 metams.*

POKYČIAI 2021 m. ↑

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mirtumumas dėl širdinių priepuolių (CVI-198) 100 000 gyventojų	91,88	83,1	98,8	80,6	82,2	86,9	95,2	63,8
Mirtumumas dėl infarktų (W00-W19) 100 000 gyventojų	8,93	9,02	15,1	9,3	15,5	10,8	19,5	9,2
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktūbių prevencinių priemonių, apimančių ir Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų finansavimo programoje	51,69	51,33	53,3	53,3	53,4	58,6	55,6	58
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės monografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	49,38	50,19	48,9	49,4	53,5	57,5	40,7	53,4
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės monografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	56,39	59,33	64,4	62,4	65,1	64,1	53,4	52,1
Vaičių, neturinčių ėduonies pažeistų, plaušiuočių ir šeramių dantų, dalis (proc.)				21,3	23,3	22,9	24,4	26,2

Pastebėjimai – kokia nauda?

Vykiant darnų visuomenės sveikatos vystymąsi Klaipėdos miesto savivaldos lygmenyje ir taikant darnaus vystymosi principus:

- gerbiamos bendruomenės teisės į sveikatą,
- didinamas visuomenės suinteresuotumas ir sąmoningumas,
- sudaromos sąlygos gyventi sveiką gyvenimo būdą skatinančioje ir saugioje aplinkoje,
- efektyviai paskirstomi finansiniai ištekliai,
- vykdoma moksliskai pagrįsta ir efektyvi visuomenės sveikatos stiprinimo politika;
- stiprinamas socialinis dialogas, tarpsektorinis bendradarbiavimas ir bendra atsakomybė.

Klaipėda

DĖKOJU!

Kontaktai:

roze.perminiene@klaipeda.lt

Tel.: 8 46 396070